

Михайло Ісаков,
кандидат юридичних наук,
президент консультативної
юридичної фірми «Глобус»,
голова Харківської міської
колегії адвокатів

УДК 334.7

Сучасний стан адміністративного законодавства щодо контролю у сфері реалізації права на підприємницьку діяльність в Україні

Для ефективного здійснення державного контролю у сфері підприємництва важливе значення має правове регулювання цих відносин. Як наголошує В. М. Гаращук, «від розгалуженості та якості системи норм права, які закріплюють форми, методи, напрями та принципи контролю і нагляду, повноваження контролюючих і наглядових органів, значною мірою залежить стан визначеності справ у державному управлінні, суспільстві взагалі. Норми права впливають на оперативність та результативність контролю» [1, с. 312]. Особливо важливе значення набуває правове регулювання державного контролю в умовах ринкової економіки, курс на побудову якої проголосила Україна. Саме на основі системи нормативних актів можливо передбачити збалансування ринкових саморегуляторів з державним впливом на економіку у формі контролю.

Державне регулювання підприємницької діяльності та контроль у цій сфері може здійснюватись тільки на основі правових норм, тому контролюючі органи не можуть вийти за межі державного втручання в підприємницьку діяльність, що визначені нормативно-правовими актами. Тому для дослідження контролю у сфері підприємництва важливе значення має аналіз нормативно-правової бази, яка визначає підстави, порядок та процедуру його здійснення.

Дослідженню окремих аспектів законодавчої регламентації державного контролю присвячено праці В. Б. Авер'янова, Ю. П. Битяка, С. С. Вітвіцького, О. П. Віхрова, В. М. Гаращука, А. Є. Григоренко, Н. І. Дяченко, С. Т. Кадькаленко, С. В. Ківалова, О. В. Клим, Т. О. Коломoeць, І. М. Коросташова, Т. М. Кравцової, О. М. Музичука, М. В. Павленка, С. Г. Стеценка тощо.

Метою статті є вивчення особливостей правового регулювання державного контролю за підприємництвом в Україні від проголошення незалежності до сьогодні та внесення пропозицій щодо вдосконалення сучасного стану нормативного забезпечення у цій сфері.

Перехід України до ринкової економіки спочатку сприймався як необхідність повної відмови від державного контролю у сфері підприємницької діяльності. Проте, з прийняттям 1 листопада 1990 року «Концепції переходу Української РСР до ринкової економіки» [2], було визначено необхідність державного регулювання та контролю. Так, відповідно до ст. 18 Концепції встановлювалось, що державне регулювання забезпечується контрольною діяльністю міністерств, державних комітетів та інспекцій [2, ст. 18].

На сучасному етапі стало цілком зрозумілим, що держава не може повністю відмовитись від регулювання підприємницької діяльності та контролю за її здійсненням, проте важливо визначити на рівні законодавства межі законного втручання держави у підприємницьку діяльність. Як зазначає Т. М. Кравцова, правовий режим державного регулювання – це щось подібне до компромісу між системою поліцейської держави і системою приватноправового регулювання. Тому право призначене гарантувати захист інтересів і свободи всіх суб'єктів господарювання, незалежно від форми власності, від сваволі з боку органів, які здійснюють регуляторну діяльність. Для цього право покликане визначити тверді межі, в яких може здійснюватися регуляторна діяльність, а також обмежити форми і методи регуляторного впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання [3, с. 124]. Погоджуємось із С. С. Вітвіцьким, що правова база повинна чітко встановлювати межі державного впливу і враховувати специфіку приватного сектору економіки, виступати гарантом

стабільності підприємницького сектору держави [4, с. 89].

Публічно-правове регулювання підприємницької діяльності здійснюється на основі імперативних правових норм. Переважно це норми, які встановлюють певні обов'язки, а також заборонні норми. Зазвичай правові обмеження в державному регулюванні підприємницької діяльності виражаються у встановленні різних правових обтяжень суб'єктів підприємництва. Сюди можна віднести необхідність легітимації суб'єктів підприємницької діяльності (Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» від 15.05.2003 р.), ліцензування (Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 01.06.2000 р.), численні заборони встановлені Законом України «Про захист економічної конкуренції» від 11.01.2001 р. та ін. За допомогою таких норм здійснюється обмежуюча дія на підприємницьку діяльність. У набагато меншому ступені, порівняно з правовими обмеженнями, законодавством передбачені правові стимули. Суть стимулюючої дії полягає в деякому розширенні свободи для суб'єктів підприємницької діяльності, наданні їм нових можливостей. Стимулююча дія проводиться відносно лише певних категорій суб'єктів підприємницької діяльності (малих підприємств, іноземних інвесторів, підприємців у вільних економічних зонах і т. ін.) [5].

За допомогою законодавства (передусім адміністративного) не тільки встановлюється відповідний режим діяльності суб'єктів підприємництва з метою захисту загальносуспільних інтересів, але й чітко окреслюються повноваження відповідних органів публічної адміністрації з метою унеможливлення їх свавільної діяльності [6, с. 36–37]. Причому, адміністративно-правові норми на сучасному етапі суттєво змінили своє функціональне призначення з напрямку

«каральних» до напрямку «обслуговування – захист».

Як зазначалось вище, вперше після проголошення курсу на перехід до ринкових відносин необхідність державного контролю у сфері підприємництва була встановлена відповідно до «Концепції переходу Української РСР до ринкової економіки» 1990 р. [2]. У подальшому спостерігається тенденція до прийняття нормативних актів, які обмежували сферу державного контролю за підприємницькою діяльністю. Так, Законом України «Про підприємство» від 7 лютого 1991 р. передбачалось, що втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається, якщо вона не торкається передбачених законодавством України прав державних органів зі здійснення контролю за діяльністю підприємців [7, ст. 15].

Законом України «Про підприємства в Україні» від 27 березня 1991 р. встановлювалось, що контроль за окремими сторонами діяльності підприємства здійснюють: державна податкова інспекція, державна контрольно-ревізійна служба, державні органи, на які покладено нагляд за безпекою виробництва та праці, протипожежною та екологічною безпекою, інші органи відповідно до законодавства України. Органи, що контролюють окремі сторони діяльності підприємства, здійснюють повноваження в межах своєї компетенції, яка встановлюється законодавчими актами України. Підприємство має право не виконувати вимоги цих органів, якщо ці вимоги виходять за межі їх повноважень [8, ст. 32]. Недоліком цієї норми було визначення невичерпного переліку контролюючих органів.

«Програма державної підтримки підприємництва в Україні», затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 р., передбачала необхідність удосконалення системи правового забезпечення роботи органів державного контролю за

фінансовою та господарською діяльністю підприємницьких структур [9], а Указ Президента України «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності» від 3 лютого 1998 р. регламентував лімітування перевірок суб'єктів підприємництва [10].

Важливе значення у сфері правової регламентації державного контролю за підприємництвом мав Указ Президента України «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» від 23 липня 1998 р. [11], прийнятий з метою зменшення втручання державних органів у підприємницьку діяльність, який не втратив чинності і сьогодні. Указом визначено право контролюючих органів проводити планові перевірки фінансово-господарської діяльності суб'єкта підприємницької діяльності (не частіше одного разу на календарний рік) з обов'язковим письмовим попередженням відповідного суб'єкта не пізніше ніж за десять календарних днів до дня проведення перевірки. Згідно з Указом встановлено вичерпний перелік випадків, коли можливе проведення позапланових перевірок. Пунктом 5 Указу визначено перелік органів, яким надавалось право проводити перевірки, та їх компетенцію [11].

У пункті 7 Указу «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» рекомендовано кожному суб'єкту підприємницької діяльності завести журнал реєстрації [11]. Проте як зазначає О. В. Клим, за час дії цього акта були випадки, коли навіть податкові інспектори відмовлялись зазначити в журналі строк та мету відвідання, посаду і прізвище, поставити особистий підпис, а їх через цю відмову не допускали до перевірки. У пункті 8 цього ж Указу упорядковано питання, що стосується комплексних перевірок, але під п. 3 можна підігнати будь-яку кількість оперативних перевірок. Тим паче, що він не стосується перевірок з боку: пожежних

органів, якщо майно підприємства не застраховане; санепідемстанції, оскільки вони не належать до органів, що перевіряють фінансово-господарську діяльність суб'єктів підприємницької діяльності; Державного комітету з енергозбереження і т. ін. [6, с. 44–45].

З огляду на вищезазначене, аналізований Указ Президента «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» направлений на обмеження державного впливу на суб'єктів підприємництва з боку контролюючих органів при проведенні перевірок, проте, значна кількість його положень є декларативними або можуть підлягати двозначному тлумаченню, що ускладнює позитивну практику його застосування.

Правове регулювання питань здійснення контролю за сплатою зборів на пенсійне та соціальне страхування був направлений Законом України «Про здійснення контролю за сплатою збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та збору на обов'язкове соціальне страхування» від 21 травня 1999 р. (втратив чинність у 2009 р.) [12]. Зокрема, Законом було встановлено право проведення планових та позапланових виїзних перевірок органами Пенсійного фонду України стосовно сплати та цільового використання збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, а також органами Фонду соціального страхування України стосовно збору на обов'язкове соціальне страхування.

На нормативну регламентацію державного контролю у сфері ліцензування направлено прийняття Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000 р., в якому визначені загальні правила здійснення контролю за дотриманням ліцензіатами ліцензійних умов, у тому числі його форма – проведення планових і позапланових перевірок, а також складання акта перевірки і видання розпорядження про усунення порушень ліцензійних

умов або прийняття рішення про анулювання ліцензії [13]. Одночасно ці загальні правила конкретизовані в низці підзаконних нормативно-правових актів. А до прийняття названого закону правове регулювання ліцензування та контролю за його здійсненням регламентувалось відомчими нормативними актами галузевих міністерств та відомств, з огляду на що, воно часто зазнавало впливу інтересів окремих відомчих органів.

Наступним нормативним актом, направленим на обмеження сфери державного контролю за підприємницькою діяльністю, став Указ Президента України «Про запровадження єдиної державної регуляторної політики в сфері підприємництва» від 22 січня 2000 р. [14]. Пунктом 7 Указу було передбачено необхідність у двомісячний строк внести на розгляд Верховної Ради України законопроект про скорочення надмірного втручання органів, що здійснюють контролюючі функції, у діяльність підприємців.

Проте лише зі вступом у силу Господарського кодексу України від 16 січня 2003 р. [15] було комплексно врегульовано питання державного контролю у сфері підприємництва. Зокрема, ч. 1 ст. 19 Кодексу встановлено, що суб'єкти господарювання мають право без обмежень самостійно здійснювати господарську діяльність, що не суперечить законодавству. Частиною 3 ст. 19 Кодексу визначено сфери, у яких здійснюється контроль за суб'єктами господарювання.

Господарський кодекс також регламентує заборону незаконного втручання та перешкоджання господарській діяльності суб'єктів господарювання з боку органів державної влади, їх посадових осіб при здійсненні ними державного контролю, а також зобов'язує контролюючі органи здійснювати інспектування та перевірки діяльності суб'єктів господарювання неупереджено, об'єктивно і оперативно, дотримуючись вимог законодавства,

поважаючи права і законні інтереси суб'єктів господарювання (частини 5–6 ст. 19). Для захисту прав підприємців при здійсненні контролю, їм надано право на одержання інформації про результати перевірок його діяльності (не пізніше як через тридцять днів після їх закінчення) та на оскарження дій та рішень контролюючих органів [15].

Окрема увага в Господарському кодексі приділяється регламентації державного контролю за дотриманням антимонопольно-конкурентного законодавства, який, відповідно до ст. 40, здійснюється Антимонопольним комітетом України згідно з його повноваженнями, визначеними законом [15].

Відповідно до ст. 19 Господарського кодексу України одним з елементів державного контролю за суб'єктами підприємництва є їх державна реєстрація, яка детально регламентується Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців» від 15 травня 2003 р. [16]. Відповідно до Закону введено Єдиний державний реєстр – автоматизовану систему збору, накопичення, захисту, обліку і надання інформації про юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, доступ до якого в межах виконуваних повноважень надається, в тому числі, і контролюючим органам [16, ст. 11].

Законом «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» від 6 вересня 2005 р. визначено ще одну сферу державного контролю за підприємництвом – контроль за наявністю документів дозвільного характеру у суб'єктів господарювання, необхідність одержання яких установлена законом. Цей вид контролю, відповідно до ч. 5 ст. 9-1 здійснюють органи виконавчої влади та/або органи місцевого самоврядування (їх виконавчі органи) [17].

Наступний важливий етап розвитку законодавчої регламентації державного контролю у сфері підприємництва пов'язаний із прийняттям 5 квітня

2007 р. Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [18]. Закон визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного контролю у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю). Як справедливо зауважує Д. Науменко, прийняття закону є важливим кроком з боку держави, що повинен запровадити чітку схему перевірок підприємств державними органами [19].

Важливе значення для захисту прав суб'єктів господарювання від неправомірного втручання в їх діяльність має встановлення ст. 4 Закону загальних вимог до здійснення державного контролю, зокрема, правила щодо обов'язковості здійснення планових та позапланових контролюючих заходів у робочий час суб'єкта господарювання, встановлений правилами внутрішнього трудового розпорядку. Статтею встановлено, що державний контроль може здійснюватись як за місцем провадження господарської діяльності суб'єкта господарювання, так і у приміщенні органу державного контролю у випадках, передбачених законом. Визначено можливість здійснення комплексного контролю кількома контролюючими органами одночасно [18].

Законом визначається, що органи, уповноважені здійснювати державний контроль у сфері господарської діяльності та їх компетенція; види господарської діяльності, які є предметом державного контролю; вичерпний перелік підстав для зупинення господарської діяльності; спосіб здійснення державного контролю; санкції за порушення вимог законодавства і перелік порушень, які є підставою для видачі органом державного контролю припису, розпорядження або іншого роз-

порядкового документа визначаються виключно законами [18]. Така норма унеможлиблює видання підзаконних нормативних актів, які б регламентували це питання, що є додатковим способом захисту суб'єктів підприємництва від неправомірного втручання в їх господарську діяльність. Крім того, відповідно до ч. 7 ст. 4 Закону, за наявності неоднозначного тлумачення правових норм, що визначають права і обов'язки суб'єкта господарювання або органу державного контролю, рішення приймається на користь суб'єкта господарювання.

Погоджуємось із Д. Науменком, що Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» передбачає захист інтересів передусім підприємств, не надаючи надмірні повноваження органам контролю, які замість виконання покладених на них функцій часто виступають корупційним інструментом боротьби з конкурентами [19]. Крім того, цей Закон спрощує регулювання державного контролю і сприяє його лібералізації, оскільки вимагає від кожного органу переліку пунктів, за якими буде проводитись перевірка та конкретизації такого переліку для кожного підприємства. Закон скорочує періодичність планових та визначення чітких підстав незапланованих перевірок. Одночасно, проблемою залишається наявність інших законодавчих актів у сфері здійснення державного контролю, з огляду на що, Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» втрачає статус систематизованого законодавчого акта у сфері проведення відповідного державного контролю.

Правові та організаційні засади здійснення державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції регламентуються Законом України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від

2 грудня 2010 р. [20]. Зокрема передбачено, що державний контроль продукції – це діяльність митних органів із забезпечення відповідності продукції, що ввозиться на митну територію України для вільного обігу, встановленим вимогам, а також забезпечення відсутності загроз від такої продукції суспільним інтересам.

Особливості здійснення державного контролю щодо суб'єктів господарювання, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності, передбачена Законом України «Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб, які застосовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності» від 23 лютого 2012 р. [21]. Відповідно до ст. 3 Закону, органи державного нагляду (контролю), їх посадові особи проводять позапланові заходи державного нагляду (контролю) за додержанням санітарного законодавства; органи захисту прав споживачів проводять позапланові перевірки за скаргами споживачів, а щодо фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб, діяльність яких віднесена до середнього ступеня ризику, органи Пенсійного фонду України проводять планові та позапланові перевірки. Водночас, контролюючим органам забороняється здійснювати щодо цих суб'єктів інші заходи державного контролю у сфері господарської діяльності [21].

Окрім того, нині діє значна кількість відомчих нормативно-правових актів, спрямованих на упорядкування державного контролю в окремих сферах підприємницької діяльності. Варто зауважити, що підзаконні нормативні акти сьогодні мають бути уніфіковані, а їх основні норми повинні знайти відображення в законах, окрема, в Законі України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», який на сьогодні є основ-

ним законодавчим актом у сфері правового регулювання державного контролю за суб'єктами підприємництва.

Нормативну регламентацію отримали не тільки підстави для проведення контролю та особливості його здійснення, але й форми контролю, зокрема ревізії і перевірки, інспектування, нагляд, обстеження. С. С. Вітвіцький наголошує, що «форми контролю переважно характерні для органів, що здійснюють безпосередній контроль за тією чи іншою сферою діяльності суб'єктів господарювання [4, с. 100]. Тому і нормативне закріплення названі форми отримують, передусім у законодавчих актах, які визначають правовий статус відповідних контролюючих органів.

Так, Законом України «Про державну податкову службу в Україні» від 4 грудня 1990 р. передбачаються повноваження державних податкових інспекцій щодо проведення планових та позапланових перевірок грошових документів, бухгалтерських книг, звітів, планів, кошторисів, декларацій та інших документів, що містять дані про обчислення і сплату податків і інших обов'язкових платежів у бюджет [22]. Перевірки як форма контролю передбачені і в повноваженнях Антимонопольного комітету України відповідно до Закону України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. [23]. А Закон України «Про контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26 січня 1993 р. регламентує, що державний фінансовий контроль реалізується через проведення державного фінансового аудиту, перевірки та інспектування (у формі ревізій) [24].

Відповідно до ст. 41 Митного кодексу України від 11 липня 2002 р. визначено форми митного контролю: 1) перевірка документів та відомостей, необхідних для такого контролю; 2) митний огляд (огляд та переогляд товарів і транспортних засобів, особис-

тий огляд громадян); 3) облік товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України; 4) усне опитування громадян та посадових осіб підприємств; 5) перевірка системи звітності та обліку товарів, що переміщуються через митний кордон України; 6) огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон тощо [25]. При цьому, згідно з новим Митним кодексом України, прийнятим 13 березня 2012 р., що вступає в силу з 1 червня 2012 р., не виділено окремо форми проведення митного контролю, проте, відповідно до ст. 404 визначено додатково види діяльності, контроль за провадженням яких здійснюється митними органами [26].

Якщо аналізувати розвиток законодавства у сфері державного контролю за суб'єктами господарювання, необхідно відмітити існування тенденції до лібералізації контролю. Насамперед це стосується надання значних гарантій реалізації прав і законних інтересів суб'єкта підприємництва при здійсненні щодо них контролю та обмеження повноважень контролюючих органів. Крім того, О. В. Клим відмічає і тенденцію щодо передавання державою частини контрольних функцій професійним некомерційним об'єднанням підприємців у виді саморегульованих організацій [6, с. 37].

Вважаємо, що на сучасному етапі правова регламентація державного контролю повинна бути направлена на забезпечення ефективності розвитку економіки та її соціальну спрямованість, а також захист прав споживачів та забезпечення конкуренції серед суб'єктів господарювання. Одночасно, за допомогою правового регулювання, необхідно захищати також інтереси самих підприємців та унеможливити надмірне втручання держави шляхом здійснення контролю у їхню господарську діяльність. До того ж,

що стосується захисту підприємців від незаконного втручання в їх діяльність державних органів, то необхідно погодитися, що гарантією від такого втручання, окрім забороняючих норм прямої дії, повинна бути їх чітко окреслена компетенція [6, с. 51].

Аналіз законодавства у сфері державного контролю за підприємницькою діяльністю дає змогу дійти висновку про його нестабільність, що пов'язано, зокрема, як з відсутністю єдиної концепції розвитку контролю, так і з нестабільністю в державі загалом. Як зазначає С. С. Вітвіцький, «закони та підзаконні акти постійно зазнають змін, а подекуди й суперечать один одному, напевне, через відмінності в поглядах на ті чи інші питання. Звичайно, це значно ускладнює можливості фізичних та юридичних осіб правильно орієнтуватися у чинному законодавстві, створює конфліктні ситуації у сфері застосування норм права. Окремі нормативні акти у сфері розвитку підприємництва мають зворотню силу, що не сприяє стабільності відносин держава-підприємець [4, с. 91].

Так, якщо звернутися до законів України «Про підприємництво», «Про підприємства в Україні», то за роки, що минули з часу їх прийняття, перший зазнав змін та доповнень, а другий доповнювався та змінювався 33 рази, а згодом – втратив чинність. Законодавчі акти щодо ліцензування певних видів господарської діяльності зазнали 24 зміни та доповнення. Багато в чому такі часті зміни були наслідком недостатнього обґрунтування здійснюваних економічних реформ в Україні. Проте не лише законодавчі акти, прийняті на етапі становлення української незалежності, зазнають постійних змін. Так, Митний кодекс України, прийнятий лише у 2002 р., вже з 1 червня 2012 р. втрачає юри-

дичну силу у зв'язку з прийняттям нового кодексу. І це лише один із прикладів, яких нині у сфері правової регламентації державного нагляду за підприємництвом досить багато. Проте без стабільного законодавства не можуть сформуватися нормальні ринкові відносини, тому на сьогодні існує необхідність розроблення концепції розвитку законодавства у сфері підприємництва в цілому та контролю за його здійсненням, зокрема. Адже Україна вже повинна була пройти шлях напрацювання нових законів та перейти до стабільної практики прийняття довготривалих нормативно-правових актів, чого поки не відбулось.

Загалом на сьогодні як науковці, так і практики доходять висновку, що держава ще не забезпечила необхідну нормативно-правову базу для регулювання економіки ринкового типу, передусім регулювання підприємницької діяльності. Існують численні прогалини або неадекватні норми, які замінюються «ручним» управлінням, що дає змогу чиновникам створювати бар'єри для бізнесу і канали для корупції [27, с. 20].

З огляду на вищезазначене, чинне законодавство у сфері державного контролю за підприємницькою діяльністю потребує вдосконалення. Хоча необхідно вказати на те, що сьогодні уже прийнято низку законодавчих актів, які передбачають досить ліберальне та прогресивне регулювання питань проведення державного контролю за суб'єктами господарювання. Проте проблемою залишається як неузгодженість законодавчих та підзаконних актів, так і відсутність єдиних засад здійснення такого контролю. Також погоджуємось із необхідністю проведення стандартизації у сфері правового регулювання державного контролю у сфері підприємництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Гаращук В. М.* Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 / В. М. Гаращук. – Х., 2003. – 413 с.
2. *Концепція переходу Української РСР до ринкової економіки від 1 листопада 1990 р.* // Відомості Верховної Ради. – 1990. – № 48. – Ст. 632.
3. *Кравцова Т. М.* Адміністративно-правові засади здійснення державної регуляторної політики в сфері господарювання : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.07 / Т. М. Кравцова. – Х., 2004. – 235 с.
4. *Вітвіцький С. С.* Державний контроль у сфері ліцензійної діяльності : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / С. С. Вітвіцький. – Х., 2004. – 178 с.
5. *Дяченко Н. І.* Проблеми правового забезпечення регулювання підприємством в Україні [Електронний ресурс] / Н. І. Дяченко, А. Є. Григоренко. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/np/pdf/4.pdf>
6. *Клим О. В.* Адміністративно-правове регулювання підприємницької діяльності в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О. В. Клим. – К., 2009. – 205 с.
7. *Про підприємництво*: Закон України від 7 лютого 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 14. – Ст. 168.
8. *Про підприємства в Україні*: Закон України від 27 березня 1991 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 24. – Ст. 272.
9. *Програма державної підтримки підприємництва в Україні*: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>
10. «Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності»: Указ Президента України від 3 лютого 1998 р. // Офіційний вісник України. – 1998. – № 5. – Ст. 173.
11. *Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності*: Указ Президента України від 23 липня 1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>
12. *Про здійснення контролю за сплатою збору на обов'язкове державне пенсійне страхування та збору на обов'язкове соціальне страхування*: Закон України від 21 травня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 249.
13. *Про ліцензування певних видів господарської діяльності*: Закон України від 1 червня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
14. *Про запровадження єдиної державної регуляторної політики в сфері підприємництва*: Указ Президента України від 22 січня 2000 р. // Офіційний вісник України. – 2000. – № 4. – Ст. 5.
15. *Господарський кодекс України* від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22. – Ст. 144.
16. *Про державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців*: Закон України від 15 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 31–32. – Ст. 263.
17. *Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності*: Закон України від 6 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
18. *Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності*: Закон України від 5 квітня 2007 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
19. *Науменко Д.* Коментар до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» [Електронний ресурс] / Д. Науменко. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files/publications/Experts_comments/2007/exp_naumenko_06072007_ukr.pdf
20. *Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції*: Закон України від 2 грудня 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 21. – Ст. 144.
21. *Про особливості здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності щодо фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб, які засто-*

совують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності : Закон України від 23 лютого 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012. – № 24. – Ст. 904.

22. *Про державну податкову службу в Україні* : Закон України від 4 грудня 1990 р. // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991 р. – № 6. – Ст. 37.

23. *Про Антимонопольний комітет України* : Закон України від 26 листопада 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 50. – Ст. 472.

24. *Закон України «Про контрольно-ревізійну службу в Україні»* від 26 січня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993 р. – № 13. – Ст. 110.

25. *Митний кодекс України* від 11 липня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 38–39. – Ст. 288.

26. *Митний кодекс України* від 13 березня 2012 р. // Офіційний вісник України. – 2012 р. – № 32. – Ст. 1175.

27. *Державна політика і законодавство з регулювання сфери неплатоспроможності: аналіз практики, рекомендації по удосконаленню*. Проект USAID / О. Пасхавер, Л. Верховода, К. Агеева. – К., 2010. – 106 с.

Исаков М. Г. Сучасний стан адміністративного законодавства щодо контролю у сфері реалізації права на підприємницьку діяльність в Україні

Статтю присвячено вивченню особливостей правового регулювання державного контролю за підприємництвом в Україні від проголошення незалежності до сьогодні та внесення пропозицій щодо вдосконалення сучасного стану нормативного забезпечення у цій сфері.

Ключові слова: адміністративне законодавство, контроль, право на підприємницьку діяльність.

Исаков М. Г. Современное состояние административного законодательства относительно контроля в сфере реализации права на предпринимательскую деятельность в Украине

Статья посвящена изучению особенностей правового регулирования государственного контроля за предпринимательством в Украине с момента провозглашения независимости до сих пор и внесение предложений относительно совершенствования современного состояния нормативного обеспечения в этой сфере.

Ключевые слова: административное законодательство, контроль, право на предпринимательскую деятельность.

Isakov M. The Modern state of administrative legislation in relation to control in the field of realization of right on entrepreneurial activity in Ukraine

The article is devoted the study of features of the legal adjusting of state control after an enterprise in Ukraine from proclamation of independence until now and making suggestions in relation to perfection of the modern state of the normative providing in this sphere.

Key words: an administrative legislation, control, right, is on entrepreneurial activity.

